วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับเทคโนโลยีการศึกษา ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2568
Ramkhamhaeng University Journal: The Graduate School (Educational Technology) Vol. 9 No. 1 January - June 2025
ISSN 2672-9822 (Online)

ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต

Effects of Using a Problem-Based Learning Approach on the Academic Achievement Regarding Special Education and Attitudes Towards Learning About Special Education of Bachelor of Education Students

นาที เกิดอรุณ
สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ ภาควิชาการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย
*ผู้รับผิดชอบบทความ

Nathee Kerdaroon
Field of Special Education, Department of Basic Education, Faculty of Education,
Ramkhamhaeng University, Thailand
*Corresponding author: Bather.k@rumail.ru.ac.th

Received: June 18, 2025 / Revised: June 25, 2025 / Accepted: June 27, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาพิเศษเป็นวิชาที่มีความสำคัญสำหรับนักศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต เนื่องจากความเข้าใจในเนื้อหาวิชากังกล่าวมีส่วนสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน บทความนี้วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ในเรื่องการศึกษาพิเศษของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การออกแบบการวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยเปรียบเทียบคะแนน ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มเป้าหมาย (target population) คือ นักศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวน 48 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โดยเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ และแบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ การวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้สถิติ t-test ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ สูงกว่าก่อน การทดลอง โดยมีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรส่งเสริมให้มีการนำวิธีการสอนแบบปัญหาเป็นฐานไปปรับใช้กับการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์สภาพปัญหาของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้การศึกษาพิเศษ

คำสำคัญ: วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ; ทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ISSN 2672-9822 (Online)

Abstract

Special Education is a significant subject for students in the Bachelor of Education program, as an understanding of its content is essential in preparing students to recognize individual differences among learners. This study aimed to compare the academic achievement and attitudes toward learning in Special Education among Bachelor of Education students before and after implementing Problem-Based Learning (PBL). The research employed a quasi-experimental design, comparing pre- and post-test scores. The target population consisted of 48 Bachelor of Education students enrolled in the first semester of the 2025 academic year at a university in Bangkok, selected through purposive sampling. The research instruments included a lesson plan based on the PBL approach, an academic achievement test on Special Education, and an attitude scale toward learning in Special Education. Data were analyzed using means, standard deviations, and t-tests to determine the statistical significance of differences. The findings indicated that students who participated in PBL had significantly higher mean scores in both academic achievement and learning attitudes regarding Special Education compared to their pre-intervention scores, with statistical significance at the 0.05 level. It is recommended that future research promote the application of PBL in developing students' abilities to analyze problems related to learners with special needs and design instructional units for Special Education.

Keywords: Problem-Based Learning Approach; Academic Achievement Regarding Special Education; Attitudes Toward Learning About Special Education

1. บทนำ

การศึกษาพิเศษ (special education) เป็นความรู้พื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตซึ่งจะไปเป็นครูในอนาคต เนื้อหาบทเรียนของวิชานี้ไม่เพียงแต่ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและประเภทของความต้องการพิเศษเท่านั้น แต่ยังให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการในด้านการศึกษาพิเศษ (Dignam, et al., 2025) ดังนั้น หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตจึงคาดหวังให้นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจพื้นฐาน ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ (Arntzen, 2018) แต่อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหาของการเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษาพิเศษของนักศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมดุลระหว่างการเรียนรู้เชิงทฤษฎีกับการประยุกต์ใช้ความรู้ในทางปฏิบัติ โดยนักศึกษาหลายคนให้ความสำคัญกับการจดจำคำศัพท์ทางวิชาการและประวัติความเป็นมาของวิชาดังกล่าว มากกว่าการศึกษาและทำความเข้าใจหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์สถานการณ์จริงในบริบทของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผลจากแนวโน้มดังกล่าวทำให้นักศึกษาไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้จากบทเรียนไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม (ดุสิดา ทินมาลา, 2561; Laser et al.,2024)

นอกจากนี้ นักศึกษาหลายคนมองว่าวิชาการศึกษาพิเศษเป็นเรื่องที่ไกลตัวและไม่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเอกที่ตนเองศึกษา เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ ดังนั้น จึงไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งและนักศึกษามีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษควรเป็นหน้าที่ของแพทย์หรือนักบำบัดผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น ไม่ใช่บทบาทที่ของครูผู้สอนประจำวิชาที่จะต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (Cote, 2007) ความคิดและมุมมองดังกล่าว ส่งผล

ISSN 2672-9822 (Online)

นักศึกษาไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญและไม่สามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ ทัศนคติและความเข้าใจดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชานี้เท่านั้น แต่ยังอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ในอนาคต (Laser et al., 2024) ดังนั้น การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจตลอดจน การปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ในเรื่องการศึกษาพิเศษจึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก (Rillero et al., 2017)

วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning, PBL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษาพิเศษ เนื่องจากมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาเป็นรายบุคคลของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะปัญหาที่ซับซ้อนและแตกต่างหลากหลาย วิธีการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกคิดวิเคราะห์ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากกรณีศึกษาและเหตุการณ์ในชีวิตจริง เช่น การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนออทิสติก การวางแผนร่วมกับผู้ปกครองของเด็กสมาธิสั้นหรือการสื่อสารกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งการเรียนรู้จากปัญหาเหล่านี้จะทำให้นักศึกษาเห็นภาพชัดเจนถึงความจำเป็นของการบูรณาการความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการทำงานร่วมกับครูสาขาอื่น ผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ (Robertson, 2017)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีผู้สนใจศึกษาและนำวิธีการเรียนรู้ดังกล่าวไปปรับใช้ ในการพัฒนาความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการแก้ปัญหา โดยส่วนใหญ่ศึกษากับนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องการศึกษาพิเศษยังคงมีอย่างจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (กาญจนา ฮวดศรี และสถิรพร เชาวน์ชัย, 2567; ณชบงกช รื่นริด และคณะ, 2567; ดุสิดา ทินมาลา, 2561; ธิติยา จุลรักษ์ และผกาวรรณ นันทะเสน, 2567; ปวริศา ชูศรี, รวีวรรณ กลิ่นหอม และธัญธรณ์ อมรกิจภิญโญ, 2567; วรางคณา โสมะนันทน์ และภัทรพร แจ่มใส, 2562; อนุชา ภูมิสิทธิพร และคณะ, 2567) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้เรื่องการศึกษาพิเศษของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจของความแตกต่างระหว่างบุคคลและบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และฝึกการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ (Laser et al., 2024) ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.1 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการศึกษาพิเศษของนักศึกษาในหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

1.2 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ ของนักศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

2. ทบทวนวรรณกรรม

2.1 วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการเผชิญกับสถานการณ์หรือปัญหาจริงที่อาจมีความซับซ้อน โดยครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม ค้นคว้า แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหา แนวคิดพื้นฐานมุ่งเน้นให้นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผล พิจารณาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างรอบด้าน จากนั้นจึงตัดสินใจเลือกวิธีการ

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ISSN 2672-9822 (Online)

ที่เหมาะสมที่สุดโดยใช้ข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะสำคัญเช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Robertson, 2017) วิธีการเรียนรู้ดังกล่าวมีขั้นตอนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิดอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล โดยเริ่มจาก 1) การระบุสภาพปัญหา ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน จากนั้น 2) การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและบริบทที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อปัญหา เช่น บุคคล สิ่งแวดล้อม ทรัพยากร หรือข้อจำกัดต่าง ๆ เมื่อเข้าใจปัญหาอย่างรอบด้านแล้ว จึงเข้าสู่ขั้นตอนที่ 3) การระดมความคิดเพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหา โดยให้นักเรียนร่วมกันคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์แนวทางที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อปัญหานั้น และสุดท้าย 4) การพิจารณาและตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม นักเรียนต้องใช้เหตุผลและข้อมูลที่มีอยู่เพื่อประเมินทางเลือก พร้อมทั้งคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจดังกล่าว ขั้นตอนเหล่านี้ไม่เพียงพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบทางวิชาการ คิดอย่างรอบคอบ และกล้าแสดงออกทางความคิดในเชิงสร้างสรรค์ (Woolfolk, 2017)

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (academic achievement) หมายถึง ผลลัพธ์ที่แสดงถึงระดับความรู้ ความเข้าใจ หรือพฤติกรรมที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกได้หลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่วัดได้จากการประเมินผลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คะแนนสอบ รายงาน การปฏิบัติจริง หรือการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด ทั้งในด้านเนื้อหาวิชา การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ หมายถึง ระดับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่นักศึกษาแสดงออกได้หลังจากเรียนรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ ซึ่งครอบคลุมถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และวิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผลสัมฤทธิ์นี้สะท้อนว่านักเรียนสามารถเข้าใจลักษณะของนักเรียนแต่ละประเภท วิเคราะห์ปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายกรณี และเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้ (Creswell & Guetterman, 2019) นอกจากนี้ ยังรวมถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษในสถานการณ์จริง เช่น การฝึกสังเกต การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และการทำงานร่วมกับครอบครัวหรือผู้เชี่ยวชาญ การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในงานวิจัยนี้ใช้การวัดด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูม (Bloom's taxonomy) ซึ่งประกอบด้วยการวัดพฤติกรรมของนักศึกษาในระดับความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า (Salkind, 2017; Cohen et al., 2018)

2.3 ทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ

ทัศนคติ (attitude) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นบุคคล เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือแนวคิด โดยทัศนคติเกิดจากการรับรู้ ประสบการณ์ และความรู้เดิมที่แต่ละบุคคลมี จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนแนวโน้มในการตอบสนองทางความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ทัศนคติ มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจ การเรียนรู้ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากประสบการณ์ใหม่หรือการเรียนรู้เพิ่มเติม ส่วนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ หมายถึงมุมมอง ความรู้สึก ตลอดจนแนวโน้มในการตอบสนองของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมถึงทัศนคติที่มีต่อหัวข้อบทเรียน เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ (content) วิธีการจัดการเรียนรู้ รวมถึงสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทัศนคติเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อแรงจูงใจ การมีส่วนร่วม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หากนักเรียนมีทัศนคติเชิงบวก เช่น รู้สึกว่าเนื้อหาน่าสนใจ เข้าใจง่าย หรือห้องเรียนส่งเสริมให้กล้าคิดกล้าแสดงออก ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนเปิดรับการเรียนรู้ได้มากขึ้น ในทางกลับกัน หากมีทัศนคติเชิงลบ ก็อาจนำไปสู่ความเบื่อหน่าย

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ISSN 2672-9822 (Online)

ขาดความมั่นใจ หรือไม่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ (Elrod et al., 2005; Caukin et al., 2016) ดังนั้น การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ส่วนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ในเรื่องการศึกษาพิเศษมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อนักศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความเข้าใจ มุมมอง และพฤติกรรมที่มีต่อวิชาชีพครู นักศึกษาควรมีทัศนคติเชิงบวกที่เปิดกว้างต่อความหลากหลายของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลและส่งเสริมความสามารถให้เหมาะสม ทัศนคติเหล่านี้ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าอกเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และความรู้สึกที่อยากช่วยเหลือผู้เรียนอย่างจริงใจ เพราะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้นักศึกษาตั้งใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน (Belland et al., 2006) ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม การมีทัศนคติที่เหมาะสมต่อการศึกษาพิเศษจึงไม่เพียงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นครูมืออาชีพที่พร้อมรับผิดชอบต่อสังคมและคุณภาพชีวิตของผู้เรียน อนึ่ง การวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้มุ่งวัดองค์ประกอบ 3 ด้าน ตามแนวคิดของ Woolfolk (2017) ซึ่งประกอบด้วย ความคิดเห็น ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมที่ต้องการแสดงออก (inclination to action)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research design) โดยมีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลองในชั้นเรียนวิชาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรี ซึ่งมีลักษณะงานวิจัยแบบ one group pre-test post-test intervention (Cohen et al., 2018) โดยมีการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ ก่อนและหลังจากการทดลอง

3.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย (target population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ณ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 48 คน ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) (Creswell & Guetterman, 2019)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน จำนวน 10 แผน และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ และแบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ รายละเอียดมีดังนี้

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน จำนวน 10 แผน

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน จำนวน 10 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 120 นาที ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจำนวน 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ รวมทั้งสิ้น 10 คาบ ซึ่งแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ Robertson (2017) ได้แก่ 1) การระบุสภาพปัญหา 2) การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและบริบทที่เกี่ยวข้อง 3) การระดมความคิดเพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหา และ 4) การพิจารณาและตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ภายหลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ISSN 2672-9822 (Online)

ผู้วิจัยได้นำไปเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนความสอดคล้องของผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร (learning outcomes) และจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล แล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน ไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ณ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 27 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้พบว่า นักศึกษาบางคนไม่เข้าใจคำสั่งของกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นการวิเคราะห์ลักษณะของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากนี้ นักศึกษาใช้เวลาอภิปรายเพื่อระดมความคิดนานเกินกว่าเวลาที่กำหนด อีกทั้งนักศึกษาไม่สามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ในใบงานได้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด คณะผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากที่ปรึกษาโครงการวิจัยแล้วจึงปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้โดยแก้ไขถ้อยคำที่เป็นคำสั่งของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน แจ้งระยะเวลาการทำแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษาทราบทุกครั้ง และลดจำนวนโจทย์คำถามในใบงาน

3.2.2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ มีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามทฤษฎีของบลูม (cognitive domain of Bloom's taxonomy) ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นการวัดความสามารถในระดับความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า (Salkind, 2017) ในเรื่องของความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ การวิเคราะห์ผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย บทบาทของครอบครัวในการดูแลและสนับสนุน ตลอดจนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มี ความต้องการพิเศษ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาถึงความครอบคลุมของเนื้อหาและความสอดคล้อง โดยใช้เกณฑ์ การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องซึ่งอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 เมื่อปรับปรุงแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจากนั้นนำแบบทดสอบมาจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบเพื่อนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ณ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 27 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกับที่กล่าวไปในข้อ 3.2.1 จากนั้นนำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ ที่ผ่านการทดลองใช้ (try out) มาตรวจให้คะแนนโดยให้ 1 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูกและ 0 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบมากกว่าหนึ่งตัวเลือก แล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) จากนั้นนำแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลองในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผลการนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ มีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.41-0.86 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.37-0.82

3.2.2.2 แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ

แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามแนวคิดของ Cohen et al. (2018) ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ความคิดเห็น (opinions), ความรู้สึก (feelings) และความคิดเห็นที่คาดว่าจะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม (inclination to action) จากนั้น นำเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน คำนวณดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอให้ปรับถ้อยคำให้เข้าใจง่ายขึ้น กรณีที่มีศัพท์เฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษให้เขียนอธิบายคำจำกัดความ

รวมทั้งระบุศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกัน นอกจากนี้ ยังให้ปรับลดจำนวนคำถามจาก 60 ข้อ ให้เหลือเพียง 30 ข้อ หลังจากปรับปรุงแบบวัดฯ แล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดทัศนคติดังกล่าวมาทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ณ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 27 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกับที่กล่าวไปในข้อ 3.2.1 ผลการทดลองพบว่า แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ มีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.74 และค่าอำนาจจำแนก (*r*) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.28-0.71 (Cohen, L. et al., 2018)

3.3 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1.1 ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ณ หมาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดในการเก็บข้อมูลการวิจัยโดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูลวิจัย และระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากนักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองก่อนเริ่มทำการเก็บข้อมูล ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักจริยธรรมการวิจัย โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลของนักศึกษาทุกคนเป็นความลับและได้กำหนดใช้ชื่อสถานศึกษาเป็นนามสมมุติแทนชื่อสถานศึกษาจริง (Robson & McCartan, 2016; Creswell & Guetterman, 2019)

3.3.1.2 ผู้วิจัยให้นักศึกษา จำนวน 48 คน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 50 นาที จากนั้น ให้นักศึกษาทำแบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 30 นาที

3.3.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอนที่จัดทำขึ้น โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน โดยผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 10 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 120 นาที รวมทั้งสิ้น 10 คาบ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลวิจัย 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ

3.3.1.4 หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบนักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองอีกครั้งด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 50 นาที จากนั้น ให้นักศึกษาทำแบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 30 นาที ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงอคติและความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นในงานวิจัย ผู้วิจัยได้สลับข้อคำถามและตัวเลือกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และสลับข้อคำถามของแบบวัดทัศนคติในการทดลองหลังจากการทดลอง (post-test)

3.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นโดยพิจารณาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษและคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ ก่อนและหลังการทดลองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขเบื้องต้นของการใช้สถิติทดสอบโดยวิเคราะห์ค่าการแจกแจงความถี่ภายใต้พื้นที่ใต้โค้ง (frequency distribution) (Salkind, 2017) พบว่า ผลคะแนนดังกล่าวได้ไม่แจกแจงแบบปกติ (non-normal distribution) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติทดสอบแบบ non-parametric test โดยได้คำนวณค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่ามัธยฐานจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ และคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ ระหว่างก่อนและหลังการทดลองด้วยโปรแกรม SPSS โดยใช้สูตรคำนวณ Wilcoxon signed-rank test (Cohen et al., 2018)

4. ผลการวิจัย

การประเมินผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ และทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ISSN 2672-9822 (Online)

4.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ก่อนและหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตาราง 1

ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ	*N*	*SD*	Mean Rank	*Z*	Sig.
คะแนนก่อนการทดลอง	48	8.30	26.08	11.52	0.017*
คะแนนหลังการทดลอง	48	7.210			

*$P < 0.05$

4.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ก่อนและหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตาราง 2

ผลการเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

ทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี	*N*	*SD*	Mean Rank	*Z*	Sig.
คะแนนก่อนการทดลอง	48	9.19	31.19	4.06	0.027*
คะแนนหลังการทดลอง	48	8.73			

*$P < 0.05$

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

5.1 นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาพิเศษ สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากวิธีการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของวิชาการ

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ISSN 2672-9822 (Online)

ศึกษาพิเศษซึ่งมีเนื้อหาซับซ้อนและต้องอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ร่วมด้วย หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สำคัญ ได้แก่ ขั้นตอนการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาสภาพปัญหาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างละเอียดรอบด้านผ่านการพิจารณาปัจจัยทางกายภาพ จิตใจ ครอบครัว และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้นักศึกษามองเห็นความหลากหลายของเด็กพิเศษอย่างมีความเข้าใจจริงจังมากขึ้น แทนที่จะมองเพียงจากนิยามหรือทฤษฎีในตำราเรียน นอกจากนี้ ขั้นตอนของ การระดมความคิดเห็น (brainstorming) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกระบวนการสำคัญของวิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานยังช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างสร้างสรรค์ และพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน แต่ละคน นักศึกษามีโอกาสในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันแบบมีส่วนร่วมและเกิดการต่อยอดความรู้ที่ได้จากทฤษฎีไปสู่การประยุกต์ใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษาพิเศษ ดังที่ กาญจนา ฮวดศรี และสถิรพร เชาวน์ชัย (2567); วรางคณา โสมะนันทน์ และภัทรพร แจ่มใส (2562); Eisenman & Kofke (2016) และ Hassan & Ahmed (2015) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้สถานการณ์หรือปัญหาจริงในบริบทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้นักศึกษาต้องคิดวิเคราะห์สาเหตุ พิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้หรือการช่วยเหลือที่เหมาะสม ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นในวิชาชีพครูและการทำงานด้านการศึกษาพิเศษ นอกจากนี้ การใช้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มี ความต้องการพิเศษ เช่น เด็กออทิสติก เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ จะช่วยให้นักศึกษามองเห็นความหลากหลายของผู้เรียน เข้าใจบริบทชีวิตและความต้องการเฉพาะของแต่ละคนอย่างลึกซึ้ง อีกทั้ง นักศึกษายังทำงานกลุ่ม ถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันค้นคว้าหาคำตอบ ซึ่งจำลองบทบาทการทำงานร่วมกับครู เพื่อนร่วมงาน และผู้ปกครองในสถานการณ์จริงของการดูแลเด็กพิเศษ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยให้นักศึกษาเข้าใจได้อย่างชัดเจนว่าความรู้ทางทฤษฎีสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงในห้องเรียนได้อย่างไร ซึ่งช่วยส่งเสริมความพร้อมในการปฏิบัติงานเมื่อสำเร็จการศึกษาและออกไปทำงานในโรงเรียน (ปวริศา ชูศรี, รวีวรรณ กลิ่นหอม และธัญธรณ์ อมรกิจภิญโญ, 2567; ณชบงกช รื่นริด, ชูชาติ พยอม, และภูวดล จุลสุคนธ์, 2567; Campbell-Whatley & Reynolds, 2021; Chung, 2019; Meek, 2020) กล่าวโดยสรุป วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งในวิชาการศึกษาพิเศษ ทั้งในด้านความเข้าใจเนื้อหาเชิงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ความรู้สู่การวางแผนจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาครูที่จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการทำหน้าที่ครูผู้สอนในสังคมที่มีความหลากหลายมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5.2 นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีคะแนนทัศนคติต่อการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาพิเศษ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากวิธีการเรียนรู้ดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งในกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนมุมมองผ่านบริบทของปัญหาที่มีความสมจริงและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยเฉพาะในขั้นตอนของการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่นักศึกษาได้ศึกษาและพิจารณาบริบทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างหลากหลาย ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัว และสังคม ทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงในความยากลำบากของเด็กกลุ่มนี้ และเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ตลอดจนแรงจูงใจที่จะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ นอกจากนี้ กิจกรรมการอภิปรายภายในกลุ่มย่อยโดยใช้กรณีศึกษาเป็นอีกหนึ่งส่วนประกอบสำคัญที่ช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักศึกษาอย่างเห็นได้ชัด การได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้นักศึกษาเกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองในมิติที่หลากหลาย ทั้งด้านวิชาชีพครู ด้านจริยธรรม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การอภิปรายนี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเข้าใจเท่านั้น แต่ยังปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงหลัก “ความเสมอภาค” และ “โอกาสทางการศึกษา” ที่เด็กทุกคนพึงได้รับ ไม่ว่าจะมีข้อจำกัดทางร่างกายหรือสติปัญญาเพียงใด อีกทั้งยังเปิดมุมมองของนักศึกษาให้เห็นบทบาทของครูที่ไม่ได้เป็นเพียงผู้สอน แต่ยังเป็นผู้ส่งเสริมสิทธิและสนับสนุนโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการเข้าถึงการช่วยเหลือทางการแพทย์ และการศึกษาที่ปรับให้เหมาะสม

ISSN 2672-9822 (Online)

ความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่กล่าวถึงความสำคัญของวิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่มีต่อทัศนคติ ดังที่ Arntzen (2018); Takala & Wickman (2019); Wertz & Mulcahy (2025); Rillero et al. (2017) กล่าวไว้สรุปได้ว่า วิธีการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่เปิดกว้าง เคารพ และเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางพัฒนาการ เมื่อเผชิญกับกรณีศึกษาที่สะท้อนชีวิตจริงของนักเรียนพิเศษ นักศึกษาย่อมเกิดความรู้สึกร่วม (empathy) และอยากมีส่วนช่วยเหลือ ส่งเสริม หรือปรับเปลี่ยนแนวทาง การเรียนการสอนให้เหมาะสม ซึ่งสร้างทัศนคติที่เป็นบวกต่อบทบาทของตนในฐานะครูผู้ดูแลผู้เรียนที่มีความต้องการเฉพาะ (Khoeriah et al., 2024; Laser et al.,2024) นอกจากนี้ยังทำให้นักศึกษาเข้าใจว่าการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษา เป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีข้อจำกัดได้จริง การเรียนรู้จึงมีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีคุณค่าในเชิงจิตวิญญาณ ส่งผลให้เกิดความสนใจและยินดีเรียนรู้เนื้อหาวิชานี้อย่างต่อเนื่อง (Belland et al., 2006; Uluçınar & Dinç, 2021; Dignam et al., 2025) กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบปัญหาเป็นฐานช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาพิเศษ ผ่านการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จริง การมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการตระหนักถึงบทบาทของครูในฐานะผู้ส่งเสริมสิทธิความเท่าเทียมของผู้เรียนในบริบททางสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย

6. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

6.1 ควรเพิ่มจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง หรือออกแบบการวิจัยให้มีมากกว่าหนึ่งกลุ่มทดลอง ทั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และทัศนคติระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานกับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบอื่น เช่น การบรรยาย หรือการเรียนรู้แบบรวมพลัง (collaborative learning) การเปรียบเทียบดังกล่าวจะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลวิจัย และเปิดโอกาสให้เห็นความแตกต่างของผลลัพธ์อย่างชัดเจนมากขึ้นในด้านประสิทธิภาพของแต่ละรูปแบบการเรียนรู้

6.2 ควรเพิ่มเติมเนื้อหาบทเรียนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตได้ฝึกปฏิบัติจริงโดยเฉพาะ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษรวมถึงการฝึกสื่อสารและ ให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลและส่งเสริมศักยภาพของบุตรหลาน การบูรณาการกิจกรรมที่เน้น การปฏิบัติจริงจะช่วยพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักศึกษา และทำให้พวกเขาเห็นบทบาทของตนในฐานะครูที่พร้อมสนับสนุนผู้เรียนที่มีความหลากหลาย

6.3 ควรขยายการประยุกต์ใช้วิธีการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานไปยังบทเรียนด้านอื่น ๆ ในวิชาการศึกษาพิเศษ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม (inclusive education) การออกแบบกิจกรรมเสริมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนสมาธิสั้น (ADHD) การสอนซ่อมเสริม (remedial teaching) และการวางแผนจัดการเรียนรู้ร่วมกับครอบครัวและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้การเรียนรู้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับสถานการณ์จริง และช่วยให้นักศึกษาเข้าใจแนวคิดเชิงบูรณาการในบริบทของการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ดียิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ฮวดศรี และสถิรพร เชาวน์ชัย. (2567). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, *12*(3), 962–975.

ณชบงกช รื่นริด, ชูชาติ พยอม, และ ภูวดล จุลสุคนธ์. (2567). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6. *วารสารลวะศรี*, *8*(2), 14–27.

ดุสิดา ทินมาลา. (2561). คุณลักษณะบัณฑิตครูการศึกษาพิเศษกับนโยบายการศึกษาไทย. *วารสารราชพฤกษ์*, *16*(1), 1–14.

ธิติยา จุลรักษ์ และผกาวรรณ นันทะเสน. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของครูการศึกษาพิเศษในกรุงเทพมหานคร. *วารสารจิตวิทยา*, *22*(1), 36–49.

ปวริศา ชูศรี, รวีวรรณ กลิ่นหอม, และ ธัญธรณ์ อมรกิจภิญโญ. (2567). การทำงานเป็นทีมของครูศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, *9*(5), 307–319.

วรางคณา โสมะนันทน์ และภัทรพร แจ่มใส. (2562). บุคลิกภาพและเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, *33*(105), 38–47.

อนุชา ภูมิสิทธิพร, ศิริวิมล ใจงาม, บุญล้อม ด้วงวิเศษ และสุวพัชร ช่างพินิจ. (2567). โปรแกรมการพัฒนาทักษะด้านการสร้างบทเรียนด้วยเทคโนโลยีสำหรับครูการศึกษาพิเศษ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *47*(1), 42–56.

Arntzen, M. E. (2018). Project Based Learning Instructional Design and the Benefits If Brings to Modern Classrooms Specifically in Special Education.

Belland, B. R., Ertmer, P. A., & Simons, K. D. (2006). Perceptions of the value of problem-based learning among students with special needs and their teachers. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, *1*(2), 1-18.

Campbell-Whatley, G. D., & Reynolds, R. (2021). Culturally Responsive Problem-Based Learning (CRPBL). *STEAM Meets Story: Using Adolescent Fiction and Film to Spark Deeper Learning*, 13.

Caukin, N., Dillard, H., & Goodin, T. (2016). A Problem-Based Learning Approach to Teacher Training: Findings after Program Redesign. *SRATE Journal*, *25*(2), 26-32.

Chung, E. Y. H. (2019). Facilitating learning of community-based rehabilitation through problem-based learning in higher education. *BMC medical education*, *19*, 1-14.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge

Cote, D. (2007). Problem-based learning software for students with disabilities. *Intervention in School and Clinic*, *43*(1), 29-37.

Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research. (6th ed.).* New York: Pearson Education.

Dignam, C., Sexton, R., & Muñoz, X. (2025). Beyond the acronym: Interlacing STEAM, special education, and guiding inquiry. *International Journal on Studies in Education*, *7*(2), 304-330.

Eisenman, L., & Kofke, M. (2016). Questions, questions: Using problem-based learning to infuse disability studies into an introductory secondary special education course.

Elrod, G. F., Coleman, A. M., Shumpert, K. D., & Medley, M. B. (2005). The use of problem-based learning in rural special education preservice training programs. *Rural Special Education Quarterly*, *24*(2), 28-32.

Hassan, A. E. H., & Ahmed, E. Y. E. (2015). The Availability of Solve Problems Skills among students in Special Education-Faculty of Education, University of Jazan, Saudi Arabia. *International Research Journal for Quality in Education*, *2*(2), 15-21.

Khoeriah, N. D., Effendi, Z. R., Astuti, E. Y., & Nugroho, Y. S. (2024). A Project-Based Learning at University: Preparing Special Education Teachers. *Journal of Education for Sustainability and Diversity*, *3*(1), 112-125.

ISSN 2672-9822 (Online)

Laser, A., Acar, S., Brown, K. H., Green, K. B., Chapman, L. A., Morris, C. T., Rollins, L. H., GeorgePuskar, A., Gonzalez, M., Mickle Moldavan, A., Doody, K. R., FulcherRood, K., Schuetze, P., Jackson, K., Mills, B., Dennis, L. R., Cole, T., Farquharson, K., & Macy, M. (2024). Meaningful and engaging learning experiences in early childhood special education preparation programs. *Journal of Special Education Preparation, 4*(1), 68–84.

Meek, H. (2020). Problem-Based Learning for Students with Learning Disabilities in Science Classrooms. *Learning to Teach Language Arts, Mathematics, Science, and Social Studies Through Research and Practice*, *9*(1),

Rillero, P., Koerner, M., Jimenez-Silva, M., Merritt, J., & Farr, W. J. (2017). Developing teacher competencies for problem-based learning pedagogy and for supporting learning in language-minority students. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, *11*(2).

Robson, C. & McCartan, K. (2016). *Real World Research: A Resource for Users of Social Research Methods in Applied Settings*. 4thed. London: John Wiley & Sons.

Robertson, S. I. (2017). *Problem solving: perspectives from cognition and neuroscience*. 2nd ed. London: Routledge.

Salkind, N. J. (2017). *Statistics for people who (think about) hate Statistics*. 6th ed. London: SAGE Publications.

Takala, M., & Wickman, K. (2019). Collaborative case-based virtual learning in higher education: Consultation case in special education. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, *35*(4), 236-248.

Uluçınar, U., & Dinç, E. (2021). Effectiveness of authentic performance tasks: The case of a special education course. *Journal of Pedagogical Research*, *5*(2), 152-171.

Wertz, J. A., & Mulcahy, C. A. (2025). Project-based learning for all? An examination of the approach for students with disabilities. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth, 69*(1), 102–110.

Woolfolk, A. (2018). *Educational psychology (14th ed.).* Pearson Education.